

ISSN : 2319-202X

સમષ્ટિ ટ્રસ્ટ, વડોદરા દ્વારા પ્રકાશિત

શિક્ષણ દર્શન

SHIKSHAN DARSHAN

A Peer reviewed Journal

પરામર્શક અને પ્રેરણાસ્ત્રોત

પ્રો. રમેશચંદ્ર જી. કોઠારી

તંત્રી

ડો. જિજ્ઞેશ બી. પટેલ

Shikshan Darshan

July-Sept-2017 Year-6 Issue-3

૧

અનુક્રમણિકા

૧૦૦	સંપાદકની કલમે	૪
૧૦૦	કર્તવ્ય પરાયણતાની કટોકટી દ્ર. રણછોડ શાહ	૫
૧૦૦	શિક્ષણમાં રાજકારણની મહેક દ્ર. રોહન કે. પટેલ	૮
૧૦૦	રંગભૂમિ, ફિલ્મ, સંગીત, લોકજીવન અને ગુજરાતી ભાષા શિક્ષણ દ્ર. રાજેશ્રી લક્ષ્મણભાઈ ટોલ - ડો. જીજ્ઞેશ બી. પટેલ	૧૦
૧૦૦	ડો. ભીમરાવ આંબેડકરનું શિક્ષણદર્શન દ્ર. સંજયકુમારકે. કોરિયા	૧૮
૧૦૦	બાપુનગર વિસ્તારના માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓની ... અભ્યાસ દ્ર. ડો. રાજેશ આઈ. ભટ્ટ	૨૨
૧૦૦	વિદ્યાર્થીઓમાં નેતૃત્વશક્તિનો વિકાસ દ્ર. ડો. નીલેશ એસ. પંડ્યા	૩૨
૧૦૦	ગ્રામીણ અને શહેરી ઉચ્ચતર માધ્યમિક વિદ્યાલયોના ... અધ્યયન દ્ર. ડો. રચના વર્મા મોહન - પ્રા. ડો. મધુસૂદન એમ વ્યાસ	૪૦
→ ૧૦૦	શિક્ષણ અને સંશોધન ✓ દ્ર. ડો. સુરેખા કે પટેલ	૪૮
૧૦૦	પ્રામાણિકતા-તલ્લીનતા-નિપૂણતા-સફળતા : સુખ દ્ર. ડો. કામેન્દુ આર. ઠાકર	૫૨
૧૦૦	શૈક્ષણિક જગતની સફળતાની ચાવી એટલે જૂથકાર્ય દ્ર. ડો. રાહુલ એચ. રબારી	૫૪
૧૦૦	આચાર્ય વિનોબાજીનું શિક્ષણ ચિંતન દ્ર. ડો. હિતેશ પી. પટેલ	૫૭

શિક્ષણ અને સંશોધન

ડી. સુરેખા કે પટેલ
જી.ડી.મોદી આર્ટ્સ કોલેજ પાલનપુર
મો-૯૪૨૮૦૨૩૦૭૧

આજના વૈજ્ઞાનિક યુગમાં દરેક ક્ષેત્રે સંશોધનનું આગવું અને વિશિષ્ટ મહત્વ છે. વૈજ્ઞાનિક ઢબે વિવિધ સમસ્યાઓને કે પ્રશ્નોને સમજવા, તેની સત્ય માહિતી મેળવવી અને તે દ્વારા વૈજ્ઞાનિક જ્ઞાનમાં વૃદ્ધિ કરવી તે સંશોધનના હેતુ છે. પ્રશ્નો કે સમસ્યાઓને સમજવા માટે સંશોધન ક્ષેત્રે એવી પદ્ધતિઓનો વિકાસ થયો છે કે તે પદ્ધતિ દ્વારા પ્રાપ્ત થયેલ જ્ઞાન કે ઉકેલ સામાન્ય રીતે નિષ્પક્ષ, પૂર્વગ્રહરહિત અને વિશ્વસનીય નીવડે.

સંશોધનની શરૂઆત હંમેશા કોઈ સમસ્યા કે પ્રશ્નમાંથી થાય છે. જેમ કે - આડ પરથી ફળ નીચે શા માટે પડ્યું? દિવસ પછી રાત્રિ અને રાત્રિ પછી દિવસ શા માટે થાય છે? ગંદા અને ગીચ વસવાટની આસપાસ આવેલાં મકાનોની કિંમત શા માટે ઓછી હોય છે? આવા ગીચ વસવાટ કે ગંદા વસવાટમાં વસતા લોકોની શૈક્ષણિક મહત્વકાંક્ષા કેમ ઓછી હોય છે? આવા અનેક પ્રશ્નો સંશોધનની જનની છે. પ્રશ્નો કે સમસ્યાઓની પ્રકૃતિમાં પણ પુષ્કળ વૈવિધ્ય હોય છે. પણ સામાન્ય રીતે આમ થાય તો..... 'અથવા તો જ્યારે આમ થાય ત્યારે'..... વગેરે જેવા પ્રશ્નોની આસપાસ મોટાભાગના સંશોધનો વીંટળાયેલા હોય છે, અને તે દ્વારા ખૂટતા જ્ઞાનની પૂર્તિ કરવાના પ્રયાસો થાય છે. સંશોધન ક્યારેક વિધાનોની સત્યાસત્યતા તપાસવા થાય છે તો ક્યારેક કોઈ વિધાનનું સમર્થન કરવા માટે પણ થાય છે.

આજના વૈજ્ઞાનિક યુગમાં સંશોધનનો અંત આવતો નથી. પ્રશ્નોનો ઉકેલ કે જવાબ મળી જવાથી સંશોધન અટકતું નથી. નવા પ્રશ્નો કે સમસ્યાઓ તેમાંથી જન્મ્યા જ કરતી હોય છે. જે સંશોધન માટે ભાથું પૂરું પાડે છે. સંશોધનની પ્રક્રિયા એક એવી પ્રક્રિયા છે કે જેનો અંત આવતો નથી.

"RESEARCH" શબ્દ માટે વપરાયેલા પ્રત્યેક અક્ષરના અનુસંધાનમાં સંશોધનનો અર્થ આ મુજબ આપી શકાય.

R = Review - સમીક્ષા - બૌદ્ધિક વિચારણા.

E = Exploration - સંશોધન - નિષ્ણાંત અને સંપૂર્ણ રીતે માહિતીની ચકાસણી.

S = Survey - નિરીક્ષણ - સમસ્યાનો ઉકેલ

E = Experiment - પ્રયોગ - ચોકસાઈ

A = Analysis - પૃથક્કરણ - પૂરતી માહિતીનું પૃથક્કરણ.

R = Result - પરિણામ - સત્યો વચ્ચેના સંબંધની તપાસ.